

приділення уваги потребам і вимогам робітників та вдосконалення їх роботи та умови життя [2]. Основними обов'язками роботодавця, на думку окремих науковців є: шанувати честь, гідність та інші особисті права працівника; дотримуватися вимог трудового законодавства; створювати працівникам належні, безпечні та здорові умови праці; своєчасно виплачувати працівникам заробітну плату та здійснювати інші виплати, передбачені нормативно-правовими актами, угодами, колективними і трудовими договорами та ін [6, с.20].

На основі проведеного дослідження можна дійти таких висновків: сторонами індивідуальних трудових правовідносин є працівник та роботодавець, відносини між якими виникають на підставі укладення трудового договору. Кожна з цих сторін наділена своїми правами та обов'язками, передбаченими законодавством. На стороні роботодавця може бути власник або уповноважений ним орган чи фізична особа. В свою чергу працівником може бути фізична особа, яка працює за трудовим договором на підприємстві, в установі та організації.

Список літератури

1. Трудове право України : підручник / С. М. Бортник, К. Ю. Мельник, Л. В. Могілевський та ін. – Харків, 2019. – 408 с
2. Кодекс законів про працю: Закон Української РСР від 10.12.71 № 322-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Про прийняття за основу проекту Трудового кодексу України: Постанова Верховної Ради України від 5 листопада 2015 року № 760-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/760-19>.
4. Правосуб'єктність працівника: поняття, підстави класифікації, види / І. І. Шамшина // Актуальні проблеми права: теорія і практика. - 2010. - № 18. URL: file:///C:/Users/Leopard/Downloads/app_2010_18_3.pdf
5. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012. Відомості Верховної Ради. 2013. № 22, ст. 216
6. Жернаков В. В. Трудове право: підручник. Харків «Право», 2012. 496 с.

УДК 364

Чічкань М. В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Кривенко В. О., студентка гр. СР-171

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(м. Чернігів, Україна)

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМ СІМ'ЯМ: ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Підтримка малозабезпечених сімей в Україні завжди була одним з пріоритетних напрямів державної соціальної політики. В сучасних реаліях можливість забезпечення достатнього життєвого рівня для себе та своєї сім'ї суттєво ускладнюється такими факторами як: політична нестабільність, економічна криза, бойові дії на сході України, поширення коронавірусної хвороби COVID-19. Тому, державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям залишається важливою гарантією реалізації особою конституційного права на соціальний захист. Зазначена соціально-гостра тема знайшла своє відображення у працях багатьох сучасних вчених, зокрема таких як: Н. Б. Болотіна, М. М. Коломойцев, С. М. Прилипко, В. А. Рудик, І. М. Сирота, С. М. Синчук, Б. І. Сташків та ін.

Основу законодавства про соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям складають такі нормативно-правові акти: 1) Конституція України; 2) Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 01 червня 2000 р.; 3) Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15 липня 1999 р.; 4) Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям» від 24 лютого 2003 р.; 5) Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок обчислення середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги» від 22 липня 2020 р. та ін.

Згідно із діючими нормами законодавства, державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям - це щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї [1]. Відповідно, суб'єктом права в даному випадку виступає малозабезпечена сім'я.

Малозабезпеченою визнається сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї. У даному аспекті, цілком обгрунтовано видається позиція М. М. Коломойцева, який аналізуючи поняття «малозабезпечена сім'я» зупиняється на його ознаках. Так, по-перше, на його думку, малозабезпечена сім'я є спеціальним суб'єктом права на отримання соціальної допомоги. Тобто якщо порівнювати з іншими соціальними ризиками, то ризик малозабезпеченості поширюється не на окрему особу, а на сім'ю в цілому. Законодавець не допускає ситуації, коли хтось з подружжя малозабезпечена особа, а інша – навпаки. Наступною ознакою є її матеріальний стан або фактична забезпеченість сім'ї. Малозабезпеченість є таким станом сім'ї, коли остання не може задовольнити свої потреби в одязі, харчуванні та інших засобах існування [2, с. 236].

Щодо розміру допомоги, то він визначається як різниця між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом. Прожитковим мінімумом для сім'ї є визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих та затверджених відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення. Але на сьогоднішній день, враховуючи складне економічне становище країни, розмір державної соціальної допомоги визначається з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму, який встановлюється виходячи з можливостей державного бюджету і затверджується одночасно з прийняттям закону про Державний бюджет України на відповідний рік. Отже, під час розрахунку розміру допомоги відбувається заміна поняття «прожитковий мінімум» на «рівень забезпечення прожиткового мінімуму», що негативно впливає на рівень соціального захисту малозабезпечених сімей.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» рівень забезпечення прожиткового мінімуму у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб - 35 відсотків, для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю - 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму; для дітей - 130 відсотків[3]. Отже, рівні забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2021 році становлять: 1. для працездатних осіб - з січня (794,50 грн.), з липня (832,65 грн.), з грудня (868,35 грн.); 2. для осіб, які втратили працездатність - з січня (1769,00 грн.), з липня (1854,00 грн.), з грудня (1934,00 грн.); 3. для дітей віком: до 6 років – з січня (2497,30 грн.), з липня (2616,90 грн.), з грудня (2730,00 грн.); від 6 до 18 років – з січня (3113,50 грн.), з липня (3263,00 грн.), з грудня (3403,40 грн.); від 18 до 23 років (за умови навчання) – з січня (2951,00 грн.), з липня (3092,70 грн.), з грудня (3225,30 грн.).

За загальним правилом вказана допомога призначається на шість місяців. Проте, законодавством передбачені певні винятки, розглянемо їх. По-перше, самотнім особам або непрацездатному подружжю при відсутності осіб, зобов'язаних їх утримувати відповідно до закону, визнаним за результатами медико-соціальної експертизи непрацездатними, які не мають інших джерел до існування, допомога може бути призначена на строк визнання особи непрацездатною. По-друге, самотнім особам або непрацездатному подружжю при відсутності осіб, зобов'язаних їх утримувати відповідно до закону, які досягли 65-річного віку і не мають інших джерел до існування, державна соціальна допомога може бути призначена довічно.

Також необхідно звернути увагу на те, що відповідно до Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям», чітко передбачені випадки, за якими допомога не виплачується, зокрема:

1) якщо у складі сім'ї є працездатні особи, які досягли 18-річного віку станом на початок періоду, за який враховуються доходи, та не працювали, не проходили військової служби, не провадили підприємницької чи професійної незалежної діяльності, не здобували

освіти за денною формою здобуття освіти в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти, не зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні або як такі, що шукають роботу, сумарно більше ніж три місяці протягом періоду, за який враховуються доходи.

2) якщо особи, які входять до складу малозабезпеченої сім'ї, протягом 12 місяців перед зверненням за призначенням державної соціальної допомоги здійснили купівлю земельної ділянки, квартири (будинку), транспортного засобу (механізму), будівельних матеріалів, інших товарів довгострокового вжитку або оплатили (одноразово) будь-які послуги (крім медичних, освітніх та житлово-комунальних згідно із соціальною нормою житла та соціальними нормативами житлово-комунального обслуговування) на суму, яка на дату купівлі, оплати перевищує 50 тис. гривень;

3) якщо у власності малозабезпеченої сім'ї є друга квартира (будинки), крім житла, яке розташоване на тимчасово окупованій території у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, у населених пунктах на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень, та у населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення, або житла, непридатного для проживання, що підтверджено актом обстеження технічного стану житлового приміщення (будинку, квартири);

4) якщо у власності малозабезпеченої сім'ї є більше ніж один автомобіль, транспортний засіб, що підлягає державній реєстрації, з дати випуску якого минуло менше ніж 15 років (крім мопеда і причепа) [4].

З огляду на все вищезазначене, можна дійти висновку, що державна соціальна допомога є важливим елементом соціального захисту малозабезпечених сімей. На нашу думку, особливої уваги потребує вдосконалення механізму розрахунку розміру допомоги, який має відбуватись з прив'язкою саме до рівня прожиткового мінімуму, а не до рівня забезпечення прожиткового мінімуму. Також, вважаємо, що активне впровадження державою заходів щодо здобуття економічної незалежності такими сім'ями може стати ефективним засобом покращення добробуту таких сімей.

Список літератури

1. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: закон України від 01 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. – Ст. 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>
2. Коломойцев М. М. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям як інститут права соціального забезпечення. Митна справа. 2015. № 3(2). С. 234-238. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_3%282%29_41
3. Про Державний бюджет України на 2021 рік: закон України від 15 грудня 2020 р. // Відомості Верховної Ради України. 2021. № 12. Ст. 101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>
4. Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям: постанова Кабінету міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 250. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/250-2003-%D0%BF>

УДК 349.22

Чумаченко В. Ю., студент гр. КЮ-202

Науковий керівник: Литвиненко В. М., к.ю.н., доцент, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(м. Чернігів, Україна)

ТРУДОВИЙ ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Праця є природною здатністю людини і необхідною умовою її життя. Працюючи, людина створює матеріальні цінності, які забезпечують належне існування собі та своїй родині. Володіння та використання здатності до праці є природним і невід'ємним правом